

Aşıq Mikayıl Azaflının musiqi yaradıcılığı (Tovuz aşıq məktəbi kontekstində)

Eyvazova Şəhanə (AMK)

Fakültə: Musiqi tarixi və nəzəriyyəsi

İxtisas: etnomusiqişünaslıq

Kurs: II

Elmi rəhbər: AMK-nın professoru, sənətşünaslıq üzrə

fəlsəfə doktoru, əməkdar incəsənət xadimi Fəttah

Xalıqzadə

Mənim dissertasiya işim Tovuz aşıq məktəbi kontekstində ustad Mikayıl Azaflının musiqi yaradıcılığına həsr olunmuşdur. Zamanla mühit daxilində ustad aşıqların yaratdığı ifaçılıq məktəbləri, onların ayrı-ayrılıqda araşdırılması, tədqiqata cəlb edilməsi müasir musiqişünasların qarşısında duran aktual məsələlərdəndir. Bu baxımdan Tovuz aşıq məktəbinin görkəmli nümayəndəsi Mikayıl Azaflının sənət fəaliyyətinin öyrənilməsi aktuallığı ilə maraq doğurur. Onun yaradıcılığının poetik tərəfləri filoloqların tədqiqatlarında araşdırma obyektinə çevrilsə də, ədəbi yaradıcılığının ilk akademik tədqiqatçısı türkiyəli tədqiqatçı alim, professor Ali Kafkaziyalı olmuşdur. Ustadın musiqi yaradıcılığı isə dissertasiya səviyyəsində işlənməyib. Qeyd edək ki, sənətşünaslıq üzrə elmlər doktoru İlqar İmamverdiyev onun bəstələdiyi 10 aşıq havasını yalnız nəfis şəkildə nota köçürmüşdür. Bu baxımdan dissertasiya işimizin əhəmiyyəti Mikayıl Azaflının musiqi yaradılığının bir qədər geniş araşdırılması cəhətdən əhəmiyyət kəsb edir. Tədqiqatın məqsədi ustadın bəstələdiyi 13 aşıq

havasını vokal-instrumental şəkildə nota köçürüb, təhlil etmək, onların oxşar və fərqli xüsusiyyətlərini göstərmək, həmin havaların hansı arealda yayıldığını və Azaflının ifa üslubunu müəyyən etməkdən ibarətdir.

Dissertasiya mövzusunun işləmək məqsədilə Mikayıl Azaflının yaşadığı evdə, Tovuz rayonunun Azaflı kəndində ekspedisiyada olduq. Tədqiqat zamanı ustadın oğlu Hakim bəyin, nəvəsi Roman Azaflının ifasında Mikayıl Azaflının 13 bəstəsini audio, video lent yazılarına aldığımız. Həmçinin Gədəbəydə yaşayan Azaflının sevimli şagirdlərindən olmuş Nizami müəllimlə görüşüb ustadı haqqında xatirələrini dinlədik. Ekspedisiya zamanı toplayıb nota aldığımız Azaflının 13 bəstəsinin təhlilindən belə nəticəyə gəlmək olar ki, əksər havaları "Segah" ("Məzahiri", "Mikayılı", "Azaflı müxəmməsi", "Azaflı dağları", "Azaflı dübeytisi"), bir qismi isə "Şur" ("Azaflı dünyası", "Azaflı bəhri", "Azaflı sənəti", "Şah sarayı") və "Rast" ("Azaflı himni" "Azaflı gəraylısı") məqamına əsaslanır. Bir sıra havalarının həcm baxımından böyüklüyü əsasən tematik materialın çoxsaylı variant dəyişiklikləri nəticəsində baş verir. Bir çox havalarını isə iki çərəkli ölçülərlə ("Azaflı dağları", "Azaflı dünyası", "Azaflı sənəti" və s.), üç çərəkli ölçülərlə yazması ("Azaflı gəraylısı", "Azaflı bəhri", "Mikayılı"), marş xarakterli yazması ("Azaflı himni") xalq ənənələri üzərində köklənməsi ilə əlaqədardır. Qeyd edək ki, Mikayıl Azaflı nəinki ənənəvi aşıq havalarını mənimsəyib ustalılıqla ifa etmiş, hətta bəstələdiyi "Azaflı dübeytisini" ənənəvi aşıq havaları sırasına daxil etmə istedadına malik bir aşıq olmuşdur.